

Степаненко Наталія Олексіївна, к.е.н, доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики; e-mail: snatik75@gmail.com, ORCID 0000-0003-4643-1677

Кліменко Олена Миколаївна, к.е.н, доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики; e-mail: elena.n.klimenko@gmail.com, ORCID 0000-0002-2573-9333

Литвиненко Андрій Володимирович, к.е.н, доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики; e-mail: in4.andrey@gmail.com, ORCID 0000-0001-5973-5173

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця, м. Харків, Україна

СТРАТЕГІЇ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО КОНКУРЕНТНОГО РИНКУ З УРАХУВАННЯМ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Анотація. Стаття присвячена аналізу та розгляду стратегічних напрямків підтримки підприємництва в контексті сучасного глобального ринкового середовища. Звертаючи увагу на економічний розвиток держави, стаття обговорює ключові виклики та можливості, що виникають у зв'язку з глобалізацією та конкурентним тиском. На основі аналізу та досліджень пропонуються конкретні стратегії та заходи, спрямовані на підтримку та стимулювання підприємницької діяльності в умовах глобальної конкуренції. Зокрема, стаття розглядає такі аспекти, як створення сприятливого бізнес-середовища, фінансова підтримка, розвиток інфраструктури, підтримка експорту, підвищення кваліфікації та інновацій, а також стимулювання розвитку регіонів. Аналізуються та обговорюються важливості стратегій підтримки підприємництва в умовах глобального конкурентного ринку, з урахуванням економічного розвитку держави. Зазначається, що в умовах швидкого розвитку технологій та постійної зміни вимог споживачів, ефективні стратегії підтримки можуть сприяти інноваціям та стабільності у світовому ринковому середовищі. Також розглядаються виклики, з якими стикаються підприємства внаслідок політичних, економічних та технологічних змін, а також роль малих та середніх підприємств у стимулюванні економічного зростання та створенні робочих місць. Ця стаття може бути використана для дослідників, економістів, урядовців та практиків, що цікавляться питаннями підтримки підприємництва в умовах глобального ринкового середовища.

Ключові слова: стратегія, підприємництво, розвиток, держава, конкурентний ринок, умови

Nataliya Oleksiivna Stepanenko, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Public Administration, Public Administration and Economic Policy; e-mail: snatik75@gmail.com, ORCID 0000-0003-4643-1677

Olena Mykolaivna Klimenko, Doctor of Economics, Associate Professor of the Department of Public Administration, Public Administration and Economic Policy; e-mail: elena.n.klimenko@gmail.com, ORCID 0000-0002-2573-9333

Lytvynenko Andriy Volodymyrovych, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Public Administration, Public Administration and Economic Policy; e-mail: in4.andrey@gmail.com, ORCID 0000-0001-5973-5173

STRATEGIES FOR SUPPORTING ENTREPRENEURSHIP IN THE CONDITIONS OF THE GLOBAL COMPETITIVE MARKET TAKING INTO ACCOUNT THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE STATE

Abstract. The article is devoted to the analysis and consideration of strategic areas of entrepreneurship support in the context of the modern global market environment. Focusing on the economic development of the state, the article discusses the key challenges and opportunities arising from globalization and competitive pressures. On the basis of analysis and research, specific strategies and measures aimed at supporting and stimulating entrepreneurial activity in the conditions of global competition are proposed. In particular, the article considers such aspects as the creation of a favorable business environment, financial support, infrastructure development, export support, skill improvement and innovation, as well as stimulation of regional development. The importance of entrepreneurship support strategies in the global competitive market, taking into account the economic development of the state, is analyzed and discussed. It is noted that in the conditions of rapid development of technologies and constantly changing consumer requirements, effective support strategies can contribute to innovation and stability in the global market environment. It also examines the challenges faced by businesses as a result of political, economic and technological change, as well as the role of small and medium-sized enterprises in driving economic growth and job creation. This article can be used by researchers, economists, government officials and practitioners interested in support issues entrepreneurship in the global market environment.

Keywords: strategy, entrepreneurship, development, state, competitive market, conditions

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. У сучасному світі глобальний ринок промисловості і послуг став досить конкурентним, де кожен підприємець змушений змагатися за своє місце під сонцем. У таких умовах необхідно розвивати ефективні стратегії підтримки підприємництва, щоб стимулювати інновації, забезпечити стабільність та просування у світовому ринковому середовищі. Ця тема є надзвичайно важливою у сучасному економічному просторі. Світова економіка стає все більш інтегрованою, а конкуренція між підприємствами з різних країн стає все більш жорсткою. Підприємства потребують ефективних стратегій підтримки для того, щоб вижити та процвітати в такому середовищі. Зростаюча швидкість змін технологій та вимог споживачів вимагають від підприємств постійної адаптації та інновацій. Ефективні стратегії підтримки можуть сприяти створенню сприятливого середовища для розвитку та впровадження нових технологій. Політичні та економічні зміни, такі як зміни в торговельних угодах або

геополітичні конфлікти, можуть впливати на умови бізнесу. Ефективні стратегії підтримки можуть допомогти підприємствам адаптуватися до таких змін. Малі та середні підприємства є важливим двигуном економічного зростання та створення робочих місць у багатьох країнах. Ефективні стратегії підтримки можуть допомогти цим підприємствам зростати та розширюватися.

Серед наукових досліджень з питань теоретичних аспектів формування стратегічного розвитку підприємства на різних історичних етапах еволюції можна виокремити праці таких зарубіжних вчених: Шейн С. Венкатараман С. Беліцкі, М. Баумол, В. Дж., Літан Р. Е., Шрамм К. Дж. та ін. Ця проблематика також досліджується у роботах українських вчених, таких, як: І. Ансофф, Є.Белій, Р. Бруханський, О. Віханський, Т.Гавриленко, Осіпчук О., Гриневич М., Білоус О., Другова О., З. Шершньова, та ін. Значний внесок у дослідження впливу середовища підприємства, його сутності та складових внесли такі зарубіжні та вітчизняні вчені: Т. Бейтмен, Л. Боссіді, Т. Гайдаєнко, В. Міщенко, М. Мескон.

Отже, актуальність теми «Стратегії підтримки підприємництва в умовах глобального конкурентного ринку з урахуванням економічного розвитку держави» визначається потребою підприємств у вирішенні складних викликів, з якими вони стикаються в сучасному глобальному бізнес-середовищі.

Мета статті полягає в аналізі поточної ситуації в глобальному підприємстві, визначенні стратегій підтримки та їх ефективності, а також у наданні рекомендацій для подальших дій у цьому напрямку.

Предмет статті складається з аналізу, оцінки та дослідження стратегій підтримки підприємництва, їх ролі та впливу на розвиток бізнесу в умовах глобального ринку.

Об'єктом статті є стратегії підтримки підприємництва в умовах глобального конкурентного ринку з урахуванням економічного розвитку держави.

Виклад основного матеріалу. Україна має значні стратегічні переваги за рахунок своїх природних ресурсів, географічного положення та якості

людського капіталу. Ці фактори в сукупності можуть бути основою для швидкого економічного зростання країни. Проте на шляху до реалізації свого потенціалу Україна зіткнулася зі значними перешкодами.

Динамічні зміни в світі вимагають адекватної реакції з боку України. Зростання населення, глобальні зміни клімату, швидкий розвиток цифрової економіки і регіоналізація виробництва відкривають нові можливості, але також ставлять перед Україною нові виклики.

Тому надзвичайно важливо мати чітке бачення стратегічного курсу економічної політики, яке враховуватиме глобальні тренди та внутрішні можливості країни. З цією метою Президентом України та Прем'єр-міністром була розроблена відповідна стратегія.

Перший крок у реалізації цієї стратегії був проведений комплексний аудит національної економіки, результати якого дали можливість оцінити поточний рівень соціально-економічного розвитку України та ідентифікувати можливості для майбутнього зростання.

Незважаючи на значний розмір та населення, Україна залишається однією з найбідніших країн у Європі. Хоча країна займає 56 місце за розміром валового внутрішнього продукту, на душу населення цей показник становить лише позицію. Результати аудиту вказують на недостатню реалізацію потенціалу країни у сферах природних ресурсів, географічного положення та якості людського капіталу. Україна отримала значні можливості після отримання незалежності, проте відсутність стимулів до модернізації та стратегічної політики призвели до критичного стану значної частини інфраструктури та низької доданої вартості експортних товарів. Країна також стикається з проблемами привабливості для іноземних інвестицій та конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Недолік інвестицій в порівнянні з іншими країнами, а також обмежені можливості приваблення іноземного капіталу затримують розвиток. Для подолання цих викликів необхідно проводити послідовну державну політику, спрямовану на

європейський та євроатлантичний курс, покращувати бізнес-клімат, розвивати підприємництво та підтримувати експорт. Залучення інвестицій та розвиток ринків капіталу, а також стимулювання інновацій допоможуть зміцнити позиції України як регіонального лідера та забезпечити сталий економічний зріст їх життєвого циклу. (рис. 1)

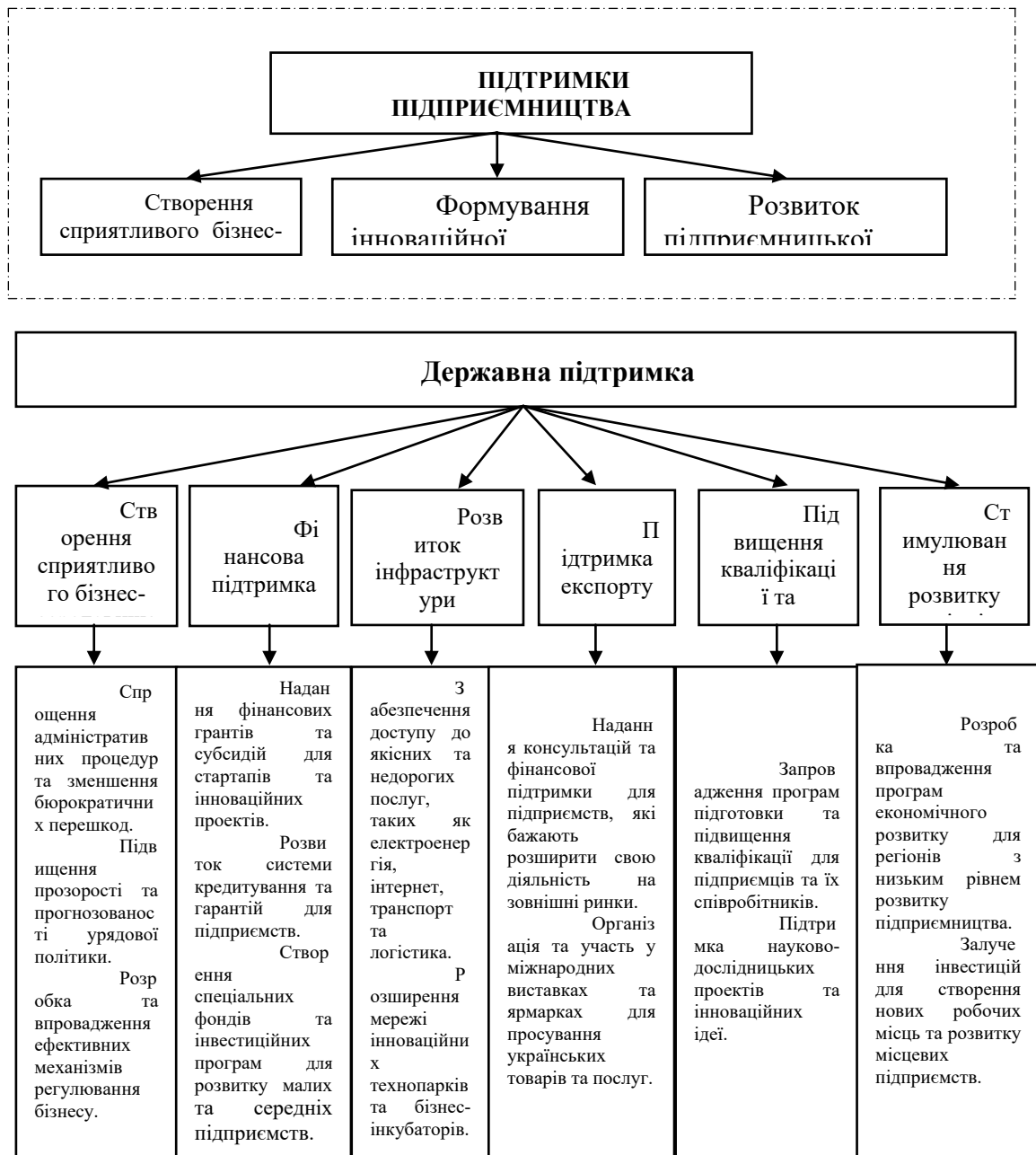

Рис. 1. Теоретичний базис підтримки підприємництва та розвитку державної підтримки.

У сучасних умовах глобалізації та постійних змін на світовому ринку підтримка підприємництва стає критично важливою для забезпечення сталого

економічного розвитку держави. Україна, не виключення, потребує стратегічного підходу до розвитку та підтримки підприємницької діяльності, яка враховує глобальні тенденції та сприяє зміцненню конкурентоспроможності національної економіки. Основною метою стратегії підтримки підприємництва є створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу, стимулювання інновацій та підтримка підприємств на всіх етапах.

Для досягнення цієї мети необхідно впроваджувати комплексні заходи, які охоплюватимуть різні аспекти підприємницької діяльності.

1. Створення сприятливого бізнес-клімату. Перше завдання полягає в створенні сприятливого середовища для підприємництва шляхом спрощення адміністративних процедур, зменшення бюрократичних бар'єрів та забезпечення прозорості та прогнозованості урядової політики. Необхідно також розвивати систему підтримки підприємств на рівні місцевих громад, зокрема шляхом надання консультацій та послуг для малих та середніх підприємств.

2. Стимулювання інновацій. Для забезпечення конкурентоспроможності українських підприємств на світовому ринку необхідно активно підтримувати інноваційні проекти та допомагати підприємствам у впровадженні новітніх технологій та методів управління. Це може включати фінансову підтримку для досліджень та розвитку, створення інноваційних кластерів та сприяння співпраці між науково-дослідними установами та бізнесом.

3. Підтримка підприємств на всіх етапах розвитку. Важливо забезпечити підприємствам доступ до фінансових ресурсів на різних етапах їх розвитку, починаючи від стартапів і закінчуючи великими корпораціями. Це може включати розвиток фінансових інструментів, таких як кредитування, венчурні інвестиції, облікові кредити та інші форми підтримки.

4. Розвиток кадрового потенціалу. Однією з ключових складових успішного підприємництва є кваліфікований персонал. Тому важливо розвивати систему професійної освіти та підвищення кваліфікації, сприяти розвитку навичок, які відповідають потребам сучасного ринку праці.

Стратегія підтримки підприємництва в умовах глобального конкурентного ринку повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для розвитку бізнесу, підтримку інновацій та стимулювання конкурентоспроможності підприємств. Це вимагає комплексного підходу та активної участі держави, бізнесу та громадськості в реалізації стратегічних заходів з підтримки підприємництва. Виконання цієї стратегії допоможе зміцнити позиції України на світовому ринку та сприятиме сталому економічному зростанню держави.

Сучасні підприємства діють у мінливому та конкурентному ринковому середовищі, яке постійно змінюється. Це особливо стосується транснаціональних корпорацій, які є основними учасниками економічного процесу, визначаючи напрямок його розвитку та виступаючи ключовими інвесторами в інноваційні проекти. У таблиці 1 можна побачити найбільші компанії світу та сфери економіки, на які вони безпосередньо впливають. Цікаво зазначити, що провідні компанії сучасності активно розвиваються у сферах технологій, роздрібною торгівлі та банківського сектору.

Таблиця 1

ТОП-10 найбільших компаній світу за вартістю бренду

№	Бренд	Країна	Галузь економіки	Вартість бренду, млн. дол. США		Темп приросту, %
				2019	2020	
1	Amazon	США	Ритейл	187,905	220,791	17,5
2	Google	США	Технології	142,755	159,722	11,9
3	Apple	США	Технології	153,634	140,524	-8,5
4	Microsoft	США	Технології	119,595	117,072	-2,1
5	Samsung Group	Пів. Корея	Технології	91,282	94,494	3,5
6	ICBC	Китай	Банк. сектор	79,823	80,791	1,2
7	Facebook	США	Медія	83,202	79,804	-4,1
8	Walmart	США	Ритейл	67,867	77,520	14,2
9	Ping An	Китай	Страховання	57,626	69,041	19,8
10	Huawei	Китай	Технології	62,278	65,084	4,5

Міра впливу транснаціональних корпорацій та міжнародних компаній на глобалізаційні процеси та формування глобального конкурентного середовища визначається їхньою вагою у вартості брендів, активів, обсягів продажів, інвестиціях, рівні технологічного розвитку та іншими факторами. На рис.2 зображено вплив 500 найбільших світових корпорацій на різні галузі глобальної економіки.

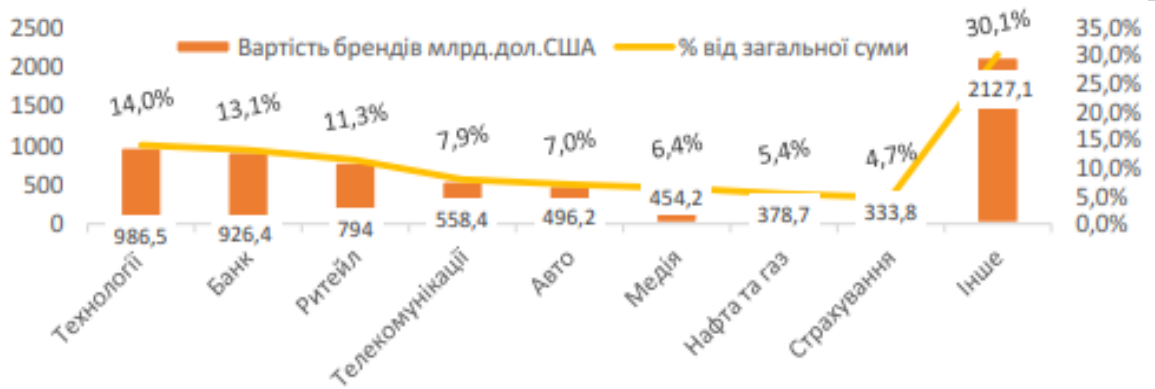

Рис.2. Вартість компаній за галузями світової економіки у 2022 році

Розвиток компаній під впливом глобального конкурентного середовища формують значущість країн на світовому ринку. У різних країнах це відбувається по різному. Згідно з рис. 3 можна побачити, що найбільший вплив і значущість в світі мають компанії США, що є центром розвитку бізнесу, технологій та інновацій.

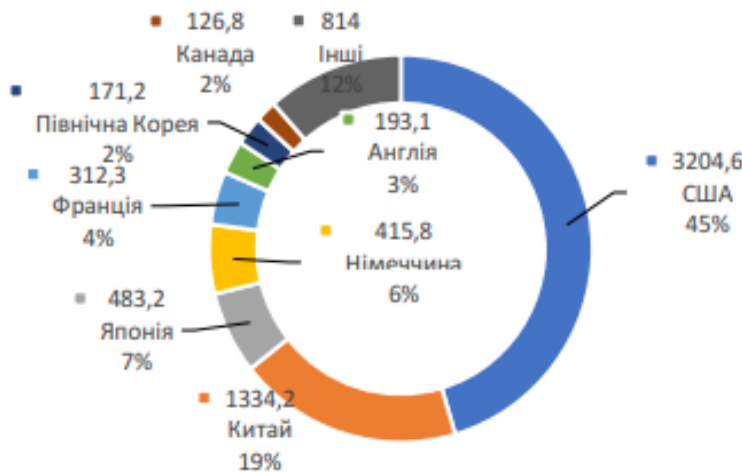

Рис. 3. Вартість компаній за країнами у 2022 му році, млрд дол. США

Глобальне конкурентне оточення має значний вплив на економіку країни і на кожне окреме підприємство. Фактори, які впливають на це оточення, змінюються відповідно до трансформацій у світі, що викликає зміни у моделях управління на рівнях як макро-, так і мікроекономіки. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології є основною силою у світовій економіці, і більшість досягнень людства пов'язані з ними. Інновації перетинаються з усіма аспектами створення, передачі, зберігання та аналізу інформації, а також управління.

Наприклад, концепція "Індустрії 4.0", яка вперше була представлена урядом Німеччини на Ганноверській промисловій виставці в 2011 році, впливає не лише на промисловий сектор, але й породжує Четверту промислову революцію, яка охоплює всі галузі економіки з такими технологічними досягненнями, як штучний інтелект, блокчейн, криптовалюта, Інтернет речей.

Україна стикається з великим відставанням у виробництві порівняно з іншими країнами світу настільки великим, що намагатися наздогнати їх і вести гонку за лідерство у виробництві високотехнологічних або середньотехнологічних товарів має бути виключеною стратегією. Замість цього Україна може повторити успіх, що був досягнутий вітчизняним ІТ-сектором, і стати, як мінімум, регіональним лідером у галузі складних та наукоємних інженерних послуг. Для досягнення цієї мети була розроблена стратегія розвитку Індустрії 4.0 в Україні, загальну концепцію якої розглянемо далі. Реалізація цієї стратегії надає можливість досягти зростання промислового сектору не менше, ніж на 10% щорічно. Такий показник, у свою чергу, дозволяє збільшити частку промисловості у ВВП протягом найближчих п'яти років з 12% (2017 р.) до 20% (2022 р.).

Важливо відзначити, що стратегічний розвиток держави, її мети та спрямування, а також прогрес у розвитку Індустрії 4.0 безпосередньо впливають на Четверту промислову революцію. Ця революція охоплює всі сфери життя, де впроваджуються нові технології, що породжують зміни і нові етапи розвитку суспільства та бізнесу. Конкурентоспроможність як країни, так і підприємств, у тому числі ринку FMCG, особливо роздрібної торгівлі, на пряму залежить від успішної реалізації стратегій Індустрії 4.0.

Для компаній-ритейлерів, які планують розширювати своє бізнес-присутність на нові ринки збуту, необхідно аналізувати та враховувати, в якому кластері глобального конкурентного середовища економіки розташовані країни, щоб приймати стратегічні рішення. Кожен кластер країн має свої власні виклики у розвитку в умовах глобального конкурентного середовища економіки знань та управління діяльністю суб'єктів господарювання.

Висновок. У сучасних умовах глобального конкурентного ринку стратегії підтримки підприємництва є ключовим елементом економічного розвитку. Шлях до успіху полягає в створенні сприятливих умов для розвитку бізнесу, стимулюванні інновацій та підтримці підприємницької активності. Тільки за умови впровадження ефективних стратегій підтримки можна досягти стабільного росту та конкурентоспроможності на глобальному ринку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of Management Review*, 25(1), 217-226.
2. Porter M.E. (1990). The competitive advantage of nations. *Harvard Business Review*, 68(2), 73-93.
3. World Economic Forum. (2019). Global Competitiveness Report 2019. Geneva: World Economic Forum.
4. Baumol, W. J. (2002). The free-market innovation machine: Analyzing the growth miracle of capitalism. Princeton University Press.
5. Zahra, S. A., & Wright, M. (2016). Understanding the social context of the firm: A theory of socio-cognitive legitimacy. *Journal of Management Studies*, 53(1), 89-110.
6. Baumol, W. J., Litan, R. E., & Schramm, C. J. (2007). Good capitalism, bad capitalism, and the economics of growth and prosperity. Yale University Press.
7. Audretsch, D. B., & Belitski, M. (2017). Entrepreneurial ecosystems in cities: establishing the framework conditions. *Journal of Technology Transfer*, 42(5), 1030-1051.
8. Sussan, F., & Acs, Z. J. (2017). The digital entrepreneurial ecosystem. *Small Business Economics*, 49(1), 55-73.
9. Isenberg D. (2010). How to start an entrepreneurial revolution. *Harvard Business Review*, 88(6), 40-50.
10. World Economic Forum. (2020). The Global Competitiveness Report 2020. Geneva: World Economic Forum.
11. Alvedalen, J., & Boschma, R. (2017). A critical review of entrepreneurial ecosystems research: towards a future research agenda. *European Planning Studies*, 25(6), 887-903.
12. Spigel, B. (2017). The relational organization of entrepreneurial ecosystems. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41(1), 49-72.
13. Fitjar, R. D., & Rodriguez-Pose, A. (2017). Nothing is in the air. *Entrepreneurship and Regional Development*, 29(1-2), 17-34.
14. Belitski, M., & Desai, S. (2016). What drives ICT clustering in European cities? *European Planning Studies*, 24(4), 709-729.
15. Stam, E. (2015). Entrepreneurial ecosystems and regional policy: a sympathetic critique. *European Planning Studies*, 23(9), 1759-1769.
16. Осіпчук О. (2021). Стратегії розвитку малих та середніх підприємств в умовах глобального ринку: український контекст *Економ. вісник університету*, с.41, 56-64.
17. Гриневич, М. (2020). Особливості підтримки підприємництва в Україні в умовах глобального конкурентного ринку. *Наукові записки Університету "КРОК"* (64), 82-89.
18. Міщенко В.А., Домніна І.І., Другова О.С. Формування стратегії розвитку підприємства з використанням інструментарію стратегічного контролінгу в сучасних господарських умовах // *Науково - практичний журнал «Економічні студії»*. Львів, 2020. №1 (27). С.119 – 125.
19. Білоус, О. (2019). Стратегії підтримки підприємництва в Україні на шляху до інтеграції в глобальний ринок. *Економіка. Фінанси. Право*, 12(3), 14-19.

- 20.Коваленко, І. (2018). Підприємництво в Україні в умовах глобального конкурентного ринку: виклики та перспективи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*, 2(197), 45-51.
- 21.Шевченко, В. (2017). Стратегії підтримки підприємництва в Україні: аналіз та рекомендації. *Економічний аналіз*, 26(3), 98-107.

Referensis:

- 1.Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of Management Review*, 25(1), 217-226.
- 2.Porter M. E. (1990). The competitive advantage of nations. *Harvard Business Review*, 68(2), 73-93.
- 3.World Economic Forum. (2019). Global Competitiveness Report 2019. Geneva: World Economic Forum.
- 4.Baumol, W. J. (2002). The free-market innovation machine: Analyzing the growth miracle of capitalism. Princeton University Press.
- 5.Zahra, S. A., & Wright, M. (2016). Understanding the social context of the firm: A theory of socio-cognitive legitimacy. *Journal of Management Studies*, 53(1), 89-110.
- 6.Baumol, W. J., Litan, R. E., & Schramm, C. J. (2007). Good capitalism, bad capitalism, and the economics of growth and prosperity. Yale University Press.
- 7.Audretsch, D. B., & Belitski, M. (2017). Entrepreneurial ecosystems in cities: establishing the framework conditions. *Journal of Technology Transfer*, 42(5), 1030-1051.
- 8.Sussan, F., & Acs, Z. J. (2017). The digital entrepreneurial ecosystem. *Small Business Economics*, 49(1), 55-73.
- 9.Isenberg, D. (2010). How to start an entrepreneurial revolution. *Harvard Business Review*, 88(6), 40-50.
- 10.World Economic Forum. (2020). The Global Competitiveness Report 2020. Geneva: World Economic Forum.
- 11.Alvedalen, J., & Boschma, R. (2017). A critical review of entrepreneurial ecosystems research: towards a future research agenda. *European Planning Studies*, 25(6), 887-903.
- 12.Spigel, B. (2017). The relational organization of entrepreneurial ecosystems. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41(1), 49-72.
- 13.Fitjar, R. D., & Rodriguez-Pose, A. (2017). Nothing is in the air. *Entrepreneurship and Regional Development*, 29(1-2), 17-34.
- 14.Belitski, M., & Desai, S. (2016). What drives ICT clustering in European cities? *European Planning Studies*, 24(4), 709-729.
- 15.Stam, E. (2015). Entrepreneurial ecosystems and regional policy: a sympathetic critique. *European Planning Studies*, 23(9), 1759-1769.
- 16.Osipchuk, O. (2021). Stratehii rozvytku malykh ta serednykh pidpryemstv v umovakh hlobalnoho rynku: ukrainskyi kontekst. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*, 41, 56-64.
- 17.Hrynevych, M. (2020). Osoblyvosti pidtrymky pidpryemnytstva v Ukraini v umovakh hlobalnoho konkurentnoho rynku. *Naukovi zapysky Universytetu "KROK"*, 4(64), 82-89.
- 18.Mishchenko V.A., Domnina I.I., Druhova O.S. Formuvannia stratehii rozvytku pidpryemstva z vykorystanniam instrumentarii stratehichnoho kontrolinhu v suchasnykh hospodarskykh umovakh\ *Naukovo - praktychnyi zhurnal «Ekonomichni studii»*. Lviv, 2020. №1 (27). С.119 – 125.
- 19.Bilous, O. (2019). Stratehii pidtrymky pidpryemnytstva v Ukraini na shliakhu do intehratsii v hlobalnyi rynek. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, 12(3), 14-19.
- 20.Kovalenko, I. (2018). Pidpryemnytstvo v Ukraini v umovakh hlobalnoho konkurentnoho rynku: vyklyky ta perspektyvy. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, 2(197), 45-51.
- 21.Shevchenko, V. (2017). Stratehii pidtrymky pidpryemnytstva v Ukraini: analiz ta rekomendatsii. *Ekonomichnyi analiz*, 26(3), 98-107.

Надійшла до редакції 05.12.2023р.